

YABANCI DİL ÖĞRENİMİNDE YAŞ FAKTÖRÜ*

Çev. Yasin KAHYAOĞLU**

Giriş

Yabancı dil veya ikinci bir dili öğrenme geleneği oldukça eski bir olgudur. Bu olgu bazen düzenli, bazen de düzenli olmayan bir öğrenim tarzında devam etmiştir. Yabancı dilleri öğrenme sahasında en çok göze çarpan diller genel olarak; Latince, İngilizce, Farsça, Türkçe ve Arapçadır. Eski ve evrensel bir dil olması sebebiyle Arapça; uzun yıllar yabancılar tarafından öğrenilmiş ve genç nesillere öğretilmiştir. Bir dilin yayılmasında rol oynayan önemli bazı faktörler vardır. Bu faktörlerin başlıcaları şunlardır:

1- Dini faktör: Diyebiliriz ki; Arapça'nın bu denli yayılması ve kabul görmesi sadece Allah'ın yardımını ile Kur'an sayesinde olmuştur.

2- Kültürel faktör: Egemen olan bir dil; kültürel açıdan zengin ve mahalli dillerden ileride ise o vakit hâkimiyet o dilin olacağı gibi; insanlar da o dili öğrenmeye yönelirler. İslam'ın Fethettiği ülkelerde Arapça'nın yaygınlaşarak hâkim olması bu şekilde olmuştur.

3- Zorunluluk faktörü: Çoğu zaman bir dil sadece kültürel faktörle değil, belki işgal edilen yerlerde insanların o dili zorunlu olarak öğrenmeleriyle yayılır. İngiliz ve Fransız sömürgesi altına giren ülkelerde, İngilizce ve Fransızca dilleri bu şekilde yayılmıştır.

4- Dilin çok kimseler tarafından konuşulması faktörü: Bir dilin çok kimseler tarafından konuşulması o dilin yaygınlaşmasını sağlar. Günümüzde İngilizce'nin yaygın hale gelmesinin en büyük nedeni, farklı ülkelerden pek çok insanın bu dili konuşmuş olmasıdır. Zira bu durum genellikle kişiyi başka bir

* Bu çalışma; İmam Muhammed b. Suud Üniversitesi Arap Dili Enstitüsü Öğretim Üyelerinden İbrahim b. Abdülaziz Abu Humeyd tarafından, Mecelletu'd-dirasati'l-lugaviyye'de (Cilt: 2, Sayı: 3, Riyad, 2000 s. 209-254) yayımlanan "es-Sinnu'l-münasibe li't-ta'limi'l-lugâti'l-ecnebiye" başlıklı Arapça makalenin özetlenerek yapılmış çevrisidir.

** Yrd.Doç.Dr., Harran Ün. İlahiyat Fak. Arap Dili ve Belagati Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi ykahyaoglu@hotmail.com

dili öğrenmekten vazgeçirerek yaygın olan dili öğrenmeye sevk eder.

Çok sayıda insanın İngilizce'yi konuşmaları aşağıdaki sebeplere bağlıdır:

- a. Anadilleri olması hasebiyle bu dili konuşanların çokluğu
- b. Hindistan kıtasında olduğu gibi; sömürülen ülkelerde baştan itibaren İngilizce'nin doğrudan zorunlu olması.
- c. Günümüzde; Amerika ve İngiltere'nin askeri ve iktisadî açılardan güçlü olmaları

Bir ülkenin dilini öğrenirken, bazı düşünce ve duygular bu kararı almada etkili olabileceği gibi, bu karar aynı zamanda beraberinde bazı tartışmaları da getirir. Kararın tartışıldığı zemin ve süreç şöyledir:

A. Siyasî Süreç

Bu süreç en üst aşama olup, verilecek kararın çerçevesi burada şekillenir. Yani; yabancı dilin öğretilip öğretilmemesi konusu bu süreçte şekillenir. Şayet bir dil öğretilmeye karar verildiyse bu durumda hangi dil olacak ve kimlere öğretilecektir? Bu süreçten sonra daha az önem taşıyan başka bir aşama gelir ki; o da idarî süreçtir. Bu sürecin de şu bağlantıları vardır:

1. Projeye tahsis edilen bütçe
2. Yabancı dil öğreniminin yapıldığı aşama
3. Öğrenim dönemlerinde dile ayrılan vakit
4. Öğrenim araçları

Bu süreç; siyasî, iktisadî, sosyal ve idarî faktörlerden etkilenir.

B. Kararın Uygulandığı Süreç

Bu süreç, idari aşamada alınan kararların uygulamasına bağlıdır. Burada alınacak kararların uygulanabilirliği şu noktalar üzerinde yoğunlaşır:

1. Öğretilecek dil
2. Dersin seçim şekli ve seçimde etkili olan kriterler. Bu kriterlerin bazıları şunlardır:
 - a. Dil kriterleri
 - b. Psikolojik kriterler
 - c. Öğretim kriterleri

C. Ders Verme Aşaması

Bu aşama daha çok sınıf öğretmeni üzerinde yoğunlaşır. Sınıf öğretmeni yabancı dil öğretimine iyi hazırlık yaptığı, önceki iki aşamada yapılması gereken tedbirleri alma ve karar verme konusunda iyi performans sergilediği oranda başarıya ulaşması mümkün olur.

Yabancı Dilleri Öğrenmeye Zorlayan Faktörler

Yabancı dilleri öğrenmeye yönelik sarf edilen gayret ve çabalar aslında birçok faktörün etkisinden kaynaklanmaktadır. Bu faktörler şunlardır:

1. Kültürel faktörler
2. Sosyal faktörler
3. Dil uzvu faktörü
4. Psikolojik faktörler
5. Eğitim faktörü

I. Kültürel Faktörler

Güçlü ülkelerin çoğu, kültür ve medeniyetlerini yaymaya çalışırlar. Daha önceleri bu durum doğrudan doğruya sömürü yoluyla yapılırdı. Şimdi ise sömürü ve işgal dolaylı yapılmaktadır. Zira doğrudan yapılacak bir işgal aksi sonuçlar getirebilir. Bu sebeple sömürü dolaylı ve yeni bir şekle büründü. Dolaylı sömürülerin bir kaçı şunlardır:

1. Enformasyon ve tanıtım
2. Kültürel bağların güçlendirilmesi
3. Öğrenim burslarının verilmesi
4. Dilin yaygın hale getirilmesi

Burada bizi ilgilendiren şey; “Dilin yaygın hale getirilmesi” meselesidir.

Örneğin, ABD kendi dili olan İngilizce’yi; “Amerika Tanıtım Ajansı” (USIA) aracılığı ile yaymaktadır. Hemen-hemen bütün dünya ülkelerinde ABD büyük elçilikleri bünyesinde kültür ateşliği bulunmakta ve “Yabancıların İngilizce Öğrenimi” (TOEFL) vasıtası ile sürdürülmektedir. İngilizce dil öğreniminin yapıldığı ülke ile kültürel bağlar güçlendirilmeye çalışılmakta, bu bağlamda aynî ve bilişim yardımlar takdim edilmektedir. Ayrıca İngilizce’nin hizmetinde çalışan önemli heyetler bu konuda aktif rol üstlenmekte, büyük imaj ve şöhrete sahip ihtisas kursları düzenlemektedir. ABD’de bulunan “Metuchen Üniversitesi İngilizce Dil Enstitüsü” ile “Dil Öğretme Dergisi” (Language Learning) bu heyetlerden sadece bir tanedir.

İngiltere’de ise; “İngiliz Kültür Konseyi” (The British Council) İngilizce’yi yayma projesini üstlenmiş bulunmaktadır. Bu konsey büyük bir müessese olup İngiltere kraliçesinin sorumluluğu altında ve hemen-hemen bütün dünya ülkelerinde şubeleri mevcuttur.

Fransa’da da benzer çalışmalar sürdürülerek bu amaçla büyük paralar harcanmaktadır. Örneğin:

1. Fransızca’yı öğrenmek için verilen karşılıksız burslar.
2. Öğretmenlerin eğitilmesi için verilen karşılıksız burslar.
3. Yabancı üniversitelerde Fransızca dersi veren öğretmenlere maaş verilmesi.
4. Ders kitapları ve eğitim araçlarının ücretsiz sunulması.

Almanya’da da aynı şeyleri görmek mümkündür. Zira, merkezi Münih’te bulunan ve dünyanın pek çok ülkesinde “Gote Enstitüsü” (das Institute Goethe) adıyla bilinen merkezde benzer hizmet ve faaliyetler yürütmektedir.

Bu çalışmalarda şu noktalar dikkat çekmektedir:

1. İkinci bir dil olması hasebiyle batıların; kendi dillerini uzman kişilerce öğretmeleri.

Oysa birçok Arap ülkesinde durum hiç de böyle değildir. Bu ülkelerdeki dil öğretimi, bu alana katkı yapmaları kendilerinden beklenmeyen kimseler tarafından yürütülmektedir.

Yabancılara Arapça öğretimi vermek konusunda yeteri derecede araştırma, ilmi çalışma ve kaynak bulunmamasının sebebi işte budur. Ne yazık ki bu konuda hala, yabancıların kendi dillerini başkalarına öğretmek amacıyla hazırlamış oldukları kaynak ve çalışmaları kullanılmaktadır.

2. Batı kültürü böylece dolaylı olarak yayılmakta ve insanların ona yönelişi de kendiliğinden gerçekleşmektedir. Bu çerçevede insanlar tabii olarak bu olguyu; bir taraftan alınması gereken bir değer, diğer taraftan da; bu dilleri konuşanların örnek alınması gereken kültürlü kimseler olduğunu bilmekteler.

Eğer batı kültürü doğrudan empoze edilmeye çalışılsa, bu durum nefret uyandıracak ve dil öğreten enstitüler maksatlı müesseseler olarak algılanacaktır.

Arap dili için de aynı şeyler geçerlidir. Yabancı ülkelerde Arapça’yı öğretirken yapılması gereken şey bu metot olmalıdır. Aslında uygun olan şey; Arap dilini öğreten merkezlerin açılması veya batı ülkelerindeki bu merkezlerde çalıştırmak üzere yetişmiş uzman hocaların gönderilmesidir. Böylece İslâmî düşüncenin de tedricen yayılması sağlanmış olacaktır. Çünkü bir dili kültüründen ayrı düşünmek olanaksızdır. Bunun için de sadece iki şeyin yapılması yeterlidir:

Birincisi: Bir taraftan İslam ve Arap kültürüne olan bakışı doğru yansıtmak, diğer taraftan da İslam ve Araplar hakkındaki yanlış imajları ortadan kaldırmak.

İkincisi: Arap dilinin toplum ve yaşam dili olduğunu insanlara takdim etmek.

Bunun gerçekleşmesi için de çalışmakla yükümlü olan kişilerde şu vasıfların bulunması gerekir:

1. Çalıştığı ülkenin dilini iyi bilmesi
2. Arap dilini yabancılara öğretme konusunda deneyimli olması
3. Yaşantısının İslam'a uygun olması
4. Batı kültürünü tanınması
5. Ufku geniş ve taassuptan uzak olması

Kültür ve medeniyet faktörü; yabancı dil öğreniminde uygun olan yaşın belirlenmesi konusunu doğrudan etkiler. Her millet belli bir kültür ve medeniyete sahiptir. Kendisini ona nispet eder ve onu halkının gönlüne yerleştirmeye çalışır. Bundan dolayıdır ki; yabancı bir dilin kültür ve medeniyeti, o dili öğrenmeye çalışan kimsenin kültür ve medeniyetinden hem farklı, hem de bir o kadar önemlidir. Zira dil, kültürün kopmaz bir parçasıdır. Verilen dilin programı ne olursa olsun, onu ideolojiden ayırarak soyut bir halde takdim etmeye çalışmak mümkün değildir.

Bu sebeple yabancı dil eğitimine önem veren bazı kimseler, yabancı dilin özellikle küçüklere öğretilmemesini savunmuşlardır. Çünkü her ne kadar etkisi açıkça görülme de, izleri daha sonra şu şekilde ortaya çıkacaktır:

1. Öğrenciler nazarında ana dilin öneminin azalması.

Bu azalma; sadece teorik alanla sınırlı olmayıp, aynı zamanda pratik alanda insanların ana dillerine değer verildiği, saygı duyulduğu bir toplumda da görülmeyebilir, Örneğin; İngiltere'de küçük çocuklara Arapça'yı öğrettiğimizde, İngiliz çocukların gözünde İngilizce dilinin öneminin azalması beklenemez. Fakat İngilizce'yi Pakistan veya Arap ülkelerinde öğrettiğimiz vakit bu ihtimal oldukça kuvvetli bir tarzda ortaya çıkar.

2. Yabancı dilin anadili etkileme ihtimali.

Bu ihtimal çerçevesinde; yabancı dil eğitiminin çocuklarda on iki yaşına kadar ertelemenin önem ve gerekliliği vurgulanmakta; öğrencilere, büyük ölçüde ana dillerini öğrenme ve önemini algılama fırsatı verilerek yabancı dilin çocuk üzerindeki muhtemel etkisinin azaltması hedeflenmektedir.

3. Öğrencilerin, yabancı dil öğrenimine karşı duydukları temayül.

Bu duygunun; öğrencide var olan anadilini iyi bilme hassasiyetini olumsuz etkileyerek, başka bir millete ve o dilin kültürüne yönelmesine etki yapmasından

korkulur.

Bu sebeple; yabancı dil öğrenimini savunan bazı kimseler; erken yaşlardaki bu durumun dil açısından pek de gerekli olmadığına kanaat getirmişlerdir. Ayrıca küçüklerin erken yaşlarda yabancı dili öğrenmelerinin, okumaya olan ilgilerini azalttığını ve yabancı dile yönelmelerine daha çok etki yaptığını kabul etmişlerdir.

Nisbet D. ve Welsh J.; adlı iki bilim adamı; İskoçya'da Fransızca'yı öğrenen İngiliz öğrenciler üzerinde yaptıkları bir araştırmada şu sonuca varmışlardır: İlk okullarda Fransızca'yı öğrenmeye karşı gösterilen ilgi okumaya olan ilgiden daha fazla olduğu görülmüştür.

Zaten Fransızca'nın ders müfredatı arasına alınmasının sebebi, dil alanındaki etkinliği aktif hale getirmek ve genel dilsel maharetlerin geliştirilmesini sağlamaktır.¹

Bu ise; bazılarının dediği gibi, yabancı dil öğretiminde küçükler için yeterlidir. Zira bu durum; daha önce de söylediğimiz gibi şu noktaları içermektedir:

- a. Çocuğu yabancı dil öğrenimine hazırlamak
- b. Çocuğun kültürü ile amaçlanan kültür arasındaki engelleri yok etmek.
- c. Hoşgörü ruhunu yayarak global bir anlayışı hakim kılmak.

Ancak bu görüşler tartışma konusudur. Daha önce de işaret edildiği gibi; sayet bu noktalar bazı kimseleri yabancı dil öğrenimine sevk ediyorsa, o zaman buna şu açılardan bakmamız gerekir:

A. Bu çabalar; ilkokullara yabancı dil öğrenimini koyma konusunda yapılacak mali harcama ve giderleri karşılamaktan uzaktır. Çünkü bu kararlar şu adımları atmayı gerektirir:

1. Ders dönemlerinin ihtiyacını karşılayacak öğretmenlerin yetiştirilmesi
2. Üzün ve oldukça zor bir çalışmayı gerektiren eğitici kitapların hazırlanması

B. Dilsel sonuçların ortaya çıkmasına yönelik sunulan çabalar, daha sonra da işaret edileceği gibi; bu durum yabancı dilin küçüklere öğretilmesi karşılığında sarf edilen harcamaları karşılamaktan yoksundur.

C. Kültürel engelleri ortadan kaldırarak global bir anlayışı hakim kılma meselesi zaten tartışılmaktadır. Çünkü çocuğun kültür ve medeniyetine olan inancını silerek yerine, onun kültürüyle başka kültürler arasındaki eşitlik ruhunu yerleştirmeye çalışmak şu sonuçları doğuracaktır:

¹ Nisbet D. and Welsh J. (1972, 4: 169- 75)

1. Çocuğun inandığı apaçık düşünsel kimliğini ortadan kaldırmak
2. Çocuğun kolaylıkla kendisine yabancı ve zıt olan fikirlere yem olması
3. Aslında global anlayışı hakim kılma meselesi; güçlü ülkelerin küçük ülkeleri uyuşturmak için uydurdukları bir senaryodur. Böyle bir yaklaşımın gerçek yanı olmadığı gibi, olması da mümkün değildir. Bu bağlamda var olan şey sadece güçlü ülkelerin çıkarıdır.

Bu mantık çerçevesinde yabancı dil öğrenimine önem veren bazı kimseler; küçük yaşta çocuğa yabancı dil eğitimi vermenin gereği üzerinde duranların öncelikle şu sorulara yanıt vermelerinin zorunlu olduğunu söylemişlerdir. Küçük yaşta verilen yabancı dil eğitiminin:

1. Zihne ek bir yük getirmemesi
2. Zihin dağınıklığına sebebiyet vermemesi
3. Ülkesine olan bağlılık duygularını rencide etmemesi ¹

Stern bu meselede şu sonuca varmıştır: “erken yaşlarda yabancı dil öğreniminin daha iyi sonuçlar getirdiği iddiasının hiçbir psikolojik delili yoktur.”²

II. Sosyal Faktörler

Bazı toplumlar için erken yaşlarda ikinci bir dilin öğrenimi bir zaruret olabilir. Bu zaruretlere:

1. Birden fazla dilleri ve ırkları barındıran toplumlarda; bu farklı dilleri ve ırkları bir araya getirecek ve toplumun bütün katmanlarını içine alacak, ilmi geçmişi olan bir dili hazırlamaya ihtiyaç vardır. Hindistan toplumunda olduğu gibi; herkesim Hintçe’yi ve İngilizce’yi bilmek zorundadır.

2. İki dili bir arada bulunduran bir toplum olması. Fransızca ve İngilizce dillerinin iki resmi dil olarak konuşulduğu Kanada’da ile; Fransızca ve Almanca’nın konuşulduğu İsviçre’de durum böyledir.

İki dilin kullanıldığı bu tip toplumlarda, erken yaşlarda dil öğretimini savunanların haklı oldukları noktalar vardır. Bunun hedef ve amacının algılanması da mümkündür. Zira kişi her iki dili de eşit şekilde iyi derecede öğrenir ve toplumun her kesimi ile işlerini başarılı bir şekilde sürdürür.

Diğer taraftan yabancı dil öğrenmenin gereğini vurgulayan başka sosyal faktörler de vardır:

¹ Stern (1967 : 12)

² Stern (1967 : 11)

Yabancı dil öğreniminden sağlanan çıkar

a. Mali çıkar: Birçok ülkede; yabancı dili iyi bilenlerin daha çok iş imkânı elde ettiklerini görmekteyiz.

b. Kişisel kazanç: Bu bağlamda kişi, diğer milletlerin kültürünü, edebiyatını inceleme imkanını elde edeceği gibi; bu ülke ve milletlerin bireyleriyle ilişki ve dostluklar kurmasında, bir yerden diğer bir yere seyahat etmesine kolaylık sağlar.

c. Sosyal konum: Bir çok toplum için yabancı bir dili öğrenmek, gerek kültürel, gerekse iş imkanı açısından gerekli görülmüştür. Bu sebeple babalar çocuklarına ikinci bir dili öğretmeye önem vermişler ve erken yaşlarda yabancı dil öğreten okulları diğer okullara tercih etmişlerdir. Bu durum sadece bir tek ülke için söz konusu değildir. Örneğin; Hollanda'da, Fransızca mahkemelerde kullanılan dil olup, aynı zamanda elit tabakanın dili olarak, miladi on dokuzuncu asrın başlarına kadar devam etmiştir. Bugün dahi Hollanda'da Fransızca'yı öğrenmek kültür ve medeniyet gereği kabul edilmektedir.¹

İşaret edilen bu son sosyal faktörler, ülkelerin ekonomik ve siyasî ağırlıklarına göre değişmektedir. Aslında bu faktörler toplumun iradesi dışında gelişen ve gerçeği yansıtmayan faktörlerdir. Erken yaşlarda yabancı dil öğrenimini sadece bu sebeplere bağlamak; toplumun zayıflamasını, dilsel ve kültürel bağımsızlığını etkilemekten başka bir şeye yaramayacaktır.

Ekonomik ve sosyal çıkarın bizzat dil ile alakası bulunmayabilir. Toplumun ilgi duymadığı bir dil de bazen ilgi duyulan dilden daha büyük özellik ve üstünlüklere sahip olabilir. İnsanların Fransızca'ya olan ilgileri ile Çince'ye olan isteksizliklerini karşılaştırdığımızda aradaki farkın büyük olduğunu görürüz. Oysa Çince şu özelliklere sahiptir:

- 1.Çince'yi konuşanların sayıca daha fazla olmaları
- 2.Üzün bir tarihi geçmişinin olması
- 3.Geniş kültür ve medeniyeti içermesi
- 4.Çin halkının sahip olduğu ilmî ilerlemeler

Çince'nin zor bir dil olduğu meselesine gelince; bu konu genel dil bilimi ve uygulama açısından kabul edilecek bir yanı yoktur. Çünkü bir dilin diğer bir dilden daha zor olması düşüncesi doğru değildir. Dilin zor olması meselesi, dilin dışında oluşan başka faktörlerden kaynaklanmaktadır. Zorluğun bizzat dilden kaynaklanmadığının en açık delili, aynı yaş gurubundaki çocuklarla birlikte, Çinli çocukların da kendi dillerini iyi bir şekilde öğrenmiş olduklarını

¹ Stern (1967 : 11)

görmemizdir. Eğer zorluğun kaynağı bizzat dilin kendisi olsaydı, Çinli çocukların kendi dillerini öğrenmeleri, İngiliz çocuklarına göre daha geç olması gerekirdi.

Yabancı dil öğretmenlerin öne sürdükleri zorluk ve kolaylığın aslında başka sebepleri vardır. Bu sebeplerin en önemlileri şunlardır:

1. Ana dil ile öğrenilmesi hedeflenen dil arasındaki benzerlik
2. Kültürlerin farklı oluşu

İki dil arasındaki benzerlik fazlalaştıkça, (iki dil birbirine yakınsa) zorluk azalır, yine iki dil arasındaki dil yapısı benzerliği azaldıkça (iki dil birbirine benzemiyorsa) zorluk ta fazlalaşır.

Örneğin: Bir Arap'ın Çince'yi öğrenirken karşılaştığı zorlukla bir Kore'li karşılaşmayacaktır. Yine; bir Arap'ın Almanca'yı öğrenirken karşılaştığı zorlukla, bir İngiliz'in Almanca konusunda karşılaştığı zorluk aynı derecede değildir. Arapça konusunda bir Çinli'nin karşılaştığı zorluklarla, dili Farsça (veya Türkçe) olan birisinin karşılaştığı zorluklar elbette aynı derecede değildir.

3. İki millet (veya ırk) arasındaki diyalog kopukluğu
4. Öğrenilecek dilin yazı karakteristiği

Bir dilin yazı düzeninin kolay olması o dili öğrenmede kolaylık sağlayacağı gibi, yazı düzeni zor olan bir dilin öğrenilmesi de zor olur. Şekil ve resimlerden ibaret olan Çin ve Kore dillerindeki yazı karakteri; dili alfabeye dayanan kimselerin bu iki dili öğrenmelerini zorlaştırmaktadır. Ancak bu durum bu iki dilin dilsel olarak zor olduğu anlamına gelmez. Çünkü yazı düzeninin dil ile bir ilişkisi yoktur. Yazı düzeni; kullanılmakta olan dilin ince olmayan tescili veya kaydetme çabasıdır.

Yazı; konuşmadan sonra gelen bir aşamadır. Bir çok kimse vardır ki; dili konuştuğu halde yazılarının düzenini bilmezler.

5. Dil öğreniminde takip edilecek yöntem
6. Okutulan dersler
7. Öğrencinin kabiliyeti
8. Öğrenciyi yabancı dile sevk eden sebepler
9. Öğrenim ortamı
10. Öğrenime harcanan vakit
11. Öğrencinin öğrenim stratejisi

III. Dil uzvu faktörü

Dil uzvu faktörünü iki kısma ayırmak mümkündür:

A. Biyolojik faktörler

B. Konuşma uzvuyla bağlantılı olan uzuv faktörleri

A. Biyolojik faktörler

Küçük yaşlarda yabancı dil öğrenimine başlama ile ilgili duyulan sesler daha çok ikinci dünya savaşı sonrasında yükseldi. Bu tarihten önce bu konuda herhangi bir çağrı söz konusu değildi.

İkinci dünya savaşı sırasında Amerikan ordusunun yabancı dil öğrenimi alanındaki uygulama ve deneyimleri, büyüklerin yabancı dil öğrenme konusundaki gücünü kanıtlamaktadır.¹

Erken yaşta dil öğrenimini savunanlar; insan beyninin on yaşına kadar dil öğrenimine hazır olduğunu, bu yaştan sonra ise beynin dil öğrenme kabiliyet ve fonksiyonunu kaybettiğini, bundan dolayı da bu aşamaya: ‘dil öğreniminde güç dönem’ “Optimal Age” adı verildiğini iddia etmişlerdir. Ayrıca çocuğun biyolojik kabiliyetini, bu altın fırsatı değerlendirme konusunda zayıf etmememizin gerekli olduğunu, zira çocuğun kabiliyetinin sadece taklitten ibaret olmadığını, bilakis alıştırma, süreklilik ve öğrenimdeki psikolojik engellerin azlığında olduğunu söylemişlerdir.²

Stern, şu noktanın altını özellikle çizmektedir: “hassas dönem gerekçesi ileri sürülerek, küçük yaşta yabancı dil öğrenmenin kuvvetle zorunlu olduğu söylenemez. Zira önemli olan; erken yaşta dil öğreniminin sosyal ve eğitim açısından küçükler için uygun olup olmadığını bilmemizdir”.³

Biyolojik sebeplerle erken yaşta yabancı dil öğrenmenin gerekli olduğunu savunan şahsiyetlerden biri Penfield, diğeri ise Roberts’dır. Bu iki bilim adamı; Monriyal sinir hastalıkları enstitüsünde sınır hastalıkları alanında çalışmakta olup, (Speech and Brain Mechanizm) adlı kitaplarında konuyla ilgili şu görüşe yer vermişlerdir:

Yabancı dil öğreniminde uygun olan yaş; on yaş altındaki dönemdir. Bunun da ideal olanı dört ile on yaş arasındadır. Çünkü çocuk bundan sonraki yaşlarda dil öğreniminde zorluklarla karşılaşacaktır. Bu görüşlerini; insan ömrünün ileriki aşamalarında beyinde meydana gelen yıpranmaya dayandırmışlardır. Şöyle ki; akciğer veya karaciğerlerinden birisini çalıştıramadığından “Aphasia” konuşa

¹ Stern (1967: 20)

² Stern (1976 : 11)

³ Stern (1967 : 20)

hastalığına yakalanan bir çocuk, daha sonra da dili öğrenme imkânı bulacağını, ileri yaşta olan kimsenin ise bu imkanı elde edemeyeceğini tespit etmişlerdir. Yazdıkları kitaplarında şu görüşe yer vermişlerdir:

“Eğitimcilerden, anne ve babalardan ricam; çocuklarının beyinlerine biraz önem versinler. Bilsinler ki beyin bir alet değil, hareket eden bir mekanizmadır. Beyinde meydana gelecek herhangi bir arıza, vücudun diğer bir organı ile telafisi mümkündür.¹

Beyin, fonksiyonunu ve öğrenme yeteneğini kaybetmesi durumunda, Lenneberge'nin de dediği gibi; insan daha önceki tecrübelerine yönelmeye çalışır.² Önceki tecrübelerle dayalı öğrenim şekli, şüphesiz öğrenimi aksatır ve geciktirir. Bunun içindir ki; küçüklerin doğrudan tecrübeye dayanmaksızın elde ettikleri bilgiye karşın; yaşlıların öğrenimlerinde karşılaştıkları bazı zorlukların sebebi, tecrübeye dayalı bu öğrenim tarzıdır.

Krashen 1975:219 yılında yayınlanan ve (The Critical Period for Language Acquisition); “Krashen’a göre dil ithal teorisi” olarak ta bilinen makalesinde; bu görüşünü teyit ederek, tecrübeye dayalı öğrenimin etkisini anlatmış, insanın konuşabilme yeteneğinin, erişkinlerin takip ettikleri metotla değil, tecrübeye benzeyen bir çeşit kazanılmış bilgilerle elde edileceğini ileri sürmüştür. Tecrübeye dayalı öğrenim ise sadece yazan veya gözetleyen kişi pozisyonundadır.

Krashen konuşmasını şöyle sürdürüyor: Deliller gösteriyor ki; genel olarak ikinci bir dili öğrenmek hassas aşamanın var olduğu olgusunu gösteriyor. Bu aşamanın önemi ise şöyledir: Yetişkinler karmaşık eğitimden çok düzenli eğitimden yararlanırlar. Diğer yandan yetişkinlik çağının, öğrenimi kötü etkileyecek hiçbir olumsuz sonucu yoktur. Öğrenimde küçüklerin erişkinlere nazaran daha üstün olmadıklarını şöyle vurguluyor: İkinci dili Öğrenmede, küçüklerin erişkinlerden daha başarılı oldukları kanaatini taşıyarak onların her yönden üstün olduklarını söylemek kolayca kabul edilecek bir iddia değildir.³

Rosansky⁴ ve Rivers⁵ de aynı görüşe katılarak bu durumun yetişkinler açısından düzenli bir aşama niteliği taşıdığını söylemişlerdir. O halde küçüklerin üstünlüğü ancak uzun vadede söz konusudur. Yani, dil öğrenen küçükler, öğrenime başladıklarında 15 yaşında öğrenime başlayan erişkin kimseye nazaran üstün durumda olacaktır. Fakat kısa vadede erişkinler dili daha çabuk

¹ Penfield (1959 : 257)

² Lenneberge (1967 : 168- 170)

³ Krashen (1997 : 219)

⁴ Rosansky. W (1975 in Swain (1975 : 93 – 100).

⁵ Rivers. W (1978) in Ritchie. William (1978 : 202).

öğrenirler.¹

Penfield ve onun yolunu takip edenlerin görüşü her ne kadar başlangıçta kabul ve yayılma alanı bulduysa da, kesinlikle bütün çevreler tarafından kabul gördüğü söylenemez. Örneğin bu görüş, Penfield'e muasır olan Milner ve benzerleri tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

Milner 1960 yılında dil alanında yayın yapan bir dergide yazdığı bir makalede; Penfield'in, araştırmasının deneyden, anket veya benzeri, gözle görülen sabit bir delile dayanmaktan yoksun olduğunu öne sürmüş,² ayrıca dil öğreniminin küçükler için daha elverişli olduğuna dair bir deney de sunmamıştır.

Burstall'ın anlattığına göre; Ceorendig ve yardımcıları, Esperanto dilini öğrenen ve yaşları 9 ile 57 arası olan öğrenciler üzerinde yaptıkları bir dizi deneyde, küçük yaştaki öğrencilerin büyüklere nazaran daha geç dil öğrendiklerini ortaya çıkarmışlardır.³

Buna benzer bir diğer deney de; Justman and Nass (1956) in; uzun vadede küçüklerin erişkinler üzerinde her hangi bir üstünlüklerinin bulunmadığına dair vardıkları sonuçtur.⁴

B. Dil faktörü

Yabancı dillerin küçük yaşta olmasını savunanlar, öğrencinin başarısı ve dil verimliliği açısından bunun zorunlu bir iş olduğunu söylemişlerdir. Çünkü dil öğrenimindeki gecikme, dilin şekillenmesini belli bir dil üzerinde odaklaştıracak ve daha sonra öğrenilmesi hedeflenen dilin ses uyumunun sağlanması zor olacaktır. Ancak bu konu her kes tarafından tamamen kabul görmüş değildir. Zira on yaşından sonra yabancı dili öğrenen pek çok kimsenin, öğrenmesini amaçladığı dilin ses düzenini güzel bir şekilde öğrendiğini görmekteyiz.

Burada küçüklerin yabancı dil öğrenmeleriyle ilgili önemli bir noktaya da işaret etmek istiyorum. O da şudur: Yabancı dili özel okullarda veya babalarıyla birlikte yabancı bir ülkede bulunmalarından dolayı öğrenen çocukların; yabancı dil öğreniminde erişkinlerden daha çok başarılı olmaları konusudur. Kısa bir süre sonra erişkinlerle bu küçük çocukların dil durumları kıyaslanamaz.

Ancak bu üstünlük gerçek değil, tabir caizse; sahte bir üstünlüktür. Zira bu ses ve telaffuz üstünlüğü olumsuz sonuçlar doğurabilir.

¹ Krashen (1983 : 45)

² Milner. R.M (1960) Canadian Journal of Psychology, 14: 140-143

³ Burstall. C. (1978 : 15).

⁴ Burstall. C. (1978 : 15).

Burada işaret edilmesi gereken şey; Rivers'in de dediği gibi, iki durumun arasını ayırmaktır:

- a. Ses düzenini iyi kullanmanın gerekliliği
- b. Bu kullanıma ihtiyaç duyulmaması¹

Bazı durumlarda ses düzenini iyi kullanmaya ihtiyaç duyulmayabilir. Çünkü dinleyici, konuşan kimsenin yabancı olduğunu anlar, dolayısıyla dilsel ve kültürel açıdan yaptığı birçok hatayı görmezlikten gelir.

Çocuğun başarısını kabullenenler, onun yabancı dildeki ses düzenini başarı ile yapması, konuşma esnasında o dili ana dili gibi konuşması ve öğrendiği dil ile anadili arasında fark göstermeyecek şekilde konuşmasıdır. Bu başarı ses ve konuşmada göze çarpmakta, ancak meselenin diğer tarafına baktığımızda büyüğün başarısı daha fazla olduğu görülecektir. Çünkü dil, sadece seslerden ibaret olmayıp başka unsurları da kapsamaktadır:

1. Kelimeler
2. Sarf veya kelimenin yapısı
3. Nahiv veya cümlenin oluşumu
4. Delalet ve anlam gibi

Ses yönünden başarılı dediğimiz küçüğün dili ile erişkinlerin dilini karşılaştığımızda; aradaki farkın büyük olduğunu görürüz:

- a. Kullandığı kelimelerin sayısı
- b. Mecazi anlamlar dâhil, manasını bildiği her kelimenin farklı anlamlarının sayısı
- c. Elde ettiği sarf kalıplarının çokluğu
- d. Kazandığı nahvi kuralların çokluğu
- e. Yabancı dilde kullanacağı anlamlı ifade ve ıstılahların çokluğu.

Erişkinlerin bu alandaki başarıları ise şu sebeplere dayanmaktadır:

1. Dil olgunluğu: Bu tecrübeyi ya kendi anadilinden, ya da başka yabancı dillerden kazanmıştır.

2. Erişkinlerin akli olgunluğu: Erişkinler; öğrenmeyi hedefledikleri yabancı dili akli olgunluk sayesinde elde etme imkânı bulurlar. Böylece kendi anadillerinde hissi ve manevi birçok kelime ile yine anadillerinde var olan, dostluk ve düşmanlık, cimrilik ve cömertlik, ümit ve ümitsizlik gibi çeşitli manaları bilmeye ihtiyaç duyarlar.

¹ Rivers (1981 : 450)

Küçüklerle gelince; az önce de geçtiği gibi, dil ve akli olgunluk faktörüne olan ihtiyaç sebebiyle, onların kullandığı kelimeler: sayı ve kapsam açısından erişkinlerle kıyaslanamaz. Tabii ki mesele sadece kelimelerle sınırlı değildir. Bu durum (morfoloji ve sentaks) sarf kalıplarına ve nahiv cümlelerine bile geçer.

Erişkin kişi, dili daha seri kullanma kabiliyetine sahiptir. Küçükler ise uzun bir süre dili kullanamama aşamasından geçerler. Ayrıca erişkinlerin dünya dilleri ve diğer diller konusundaki deneyimleri, yeni dili öğrenmede atacakları adımları hızlandıracaktır.

Biri sekiz, diğeri yirmi sekiz yaşlarında ve yeteri dil dilbilgisine sahip iki kişiye muayyen bir risale (mektup) okuduğumuzda, erişkinlerin küçüklerle nazaran, kültürel birikim ve dünya hakkındaki bilgi ve tecrübeleri sayesinde daha çok şey anlayacağı muhakkaktır.¹

Ayrıca erişkin kimselerde zekâ düzeyi daha çok gelişmiş, dil öğrenme konusundaki amaç da daha çok netleşmiştir. Diğer yandan onun dil konusundaki değerlendirmeleri, kültürel iletişim gibi kuvvetli faktörlere sahip oluşu, onu daha kısa bir sürede dili öğrenmeye sevk edecektir.²

Dil fonetiği (ses uyumu) konusuna gelince; bu durum küçüklerde daha çok göze çarpmaktadır. Bu yönde yapılan bazı alan çalışmaları (anketler) bu sonucu ortaya çıkarmıştır. Aslında böyle bir çalışmaya gerek yoktur.

Ann. Fathman, İngilizce resmi eğitim gören biri: 6-10, diğeri ise : 11- 15 yaş gurubuna sahip iki ayrı gurup üzerinde yaptığı bir çalışmada, ikinci gurubun (11-15 yaş) Morfoloji ve sentaks'de (sarf- Nahiv) başarılı olduklarını, birinci gurubun (6-10 yaş) ise ses fonetiği (ses uyumu) konusunda daha başarılı olduklarını³ tespit etmiştir. Küçüklerin bu ses fonetiği alanındaki başarıları da aslında tartışma konusudur.

Oslan Samuels,⁴ Almanca'yı öğrenen küçük çocuklar üzerinde yaptığı bir çalışmada, ses uyumu konusunda erişkinlerin küçüklerden daha dikkatli ve başarılı olduklarını ortaya çıkarmıştır.

Williams, İngiltere'nin batısındaki Willias kentinde, karma eğitimin çeşitli kademelerinde İngilizce ve Fransızca dillerinin öğrenimi üzerinde yaptığı bir çalışmada önemli bazı sonuçlara ulaşmıştır. Bu sonuçların en önemlilerinden biri şudur: Öğrenilen yabancı dilin bizzat kendisi diğer derslerin ders dili olmadığı sürece, ya da dil ile bağlantının daha çok sağlanması açısından okul dili

¹ Krashen (1983 : 46)

² Stern /1967 : 20)

³ Ann. Fathman (1975, 25: 245- 253)

⁴ samuels, Oslan (1873, 66: 263- 268)

veya toplum dili olmadığı müddetçe o dilin iyi öğrenilmesi mümkün değildir.¹

Buna benzer diğer bir çalışma da; Axelsson ve Gorosch'un, İsveç'te, yedi okulda İngilizce'yi öğrenen yaklaşık 400 ile 500 öğrenci üzerinde yaptıkları ve üç yıl süreyle devam eden deney olmuştur.

Deneylerinde; öğrencileri iki gruba ayırdılar. Birinci grupta okulun birinci sınıf öğrencileri, yani yaklaşık yedi yaşlarında olanlar. İkinci grupta ise, dördüncü sınıfta okuyanlar, yani ortalama on bir yaşlarında olan öğrenciler.

Üç yıl sonunda konuşma maharetinin, dili dikkatlice ve yerinde kullanmanın; yaşları on birin üzerinde olanlarda, yedi yaşındaki küçük çocuklara nazaran daha çok belirgin bir hale geldiği görülmüştür. Dolayısı ile erişkinlerin daha çok başarı elde ettikleri sonucuna varılmıştır.

Yabancı dil öğreniminin küçük yaşlarda olmasını savunanlar; küçüklerin yabancı dili konuşmalarındaki üstünlüklerinde ana dilleri gibi konuşma becerisini elde etmeleri, erişkinlerin ise bu seviyeye gelemeyişleri ve dil öğreniminde karşılaştıkları zorluklar sebebiyle böyle bir sonuca varmışlardır.

Yabancı dili öğrenme fırsatı bulan küçüklerin, dili son derece güzel kullandıkları gerçeğinden kimsenin şüphesi yoktur. Yabancı dil öğrenimini önemseyen her kes bu gerçeği kabul etmektedir. Yabancı ülkelerde çalışan babaların çocukları, babalarından daha iyi ve daha başarılı bir şekilde o ülkenin dilini konuşmaktalar. Fakat bu başarılarına şu açılardan bakmak gerek:

1. Çocukların yabancı dilde başarılı olmalarının şekli
2. Çocukların yabancı dilde başarılı olmalarının sebepleri

Şimdi çocukların yabancı dilde başarılı olmalarının şekline bakalım:

Burada işaret edilmesi gereken önemli nokta şudur: Küçüğün erişkinden daha başarılı olduğunu söyleyebilmemiz için, yabancı dil öğrenme ortamı ile öğrenme faktörlerinin her ikisi için de eşit olması gerekir. Bu durum sağlanmadığı takdirde, küçüğün dil öğrenme başarısını erişkin ile kıyaslamak pek de doğru bir mukayese değildir.

Önemli olan bir diğer nokta da şudur: Kişinin dilinin iyi veya kötü olduğuna hüküm etmemiz için elimizde hassas bir dil kriteri veya ölçütün bulunması gerekir. Yani; hangi durumlarda bir şahsın dilinin iyi olduğunu söyleme imkânına sahip olabiliriz? Ancak böyle bir kıstasla küçük veya erişkinin, yabancı dili öğrenmedeki üstünlük veya başarısı söylenebilir.

İşte; o zaman bu kriterlerle küçük veya erişkinin yabancı dili öğrenmede ulaştıkları aşama gözetlenebilir, öğrenme kapasitelerinin tam veya sınırlı olduğu

¹ Stern (1967 : 47)

kanaati ortaya çıkabilir.

Bu konuyu ele alan kriterler farklıdır. En uygun olan kriter dil yeteneğini ölçen kriterlerdir. Bunların bazıları şunlardır:

I. ACTEL¹ Seviye Tespit

Bu kriter dili beş aşamaya ayırıp, her aşamanın da belli bazı kısımları vardır. Bunlar:

1. İlk aşama
 - Zayıf - yeni (novice- low)
 - Orta - yeni (novice- mid)
 - İleri - yeni (novice- high)
2. Orta aşama
 - Zayıf - orta (İntermediate- low)
 - Orta - orta (İntermediate- mid)
 - İleri - orta (İntermediate- high)
3. İleri aşama
 - İleri (advanced)
 - Çok ileri (Advanced- plus)
4. Üstün aşama (Superior)
5. Seçkin aşama (Distinguished)

II. ABD Dış İşleri Bakanlığı Dış Hizmetler Enstitüsünde Geliştirilen Kriter²

Burada aşamalar dört kısma ayrılmış olup, her aşama kendi arasında iki etkinliğe ayrılmıştır:

Biri konuşma, diğeri ise okumadır. Bu aşamalar da şunlardır:

1. İlk aşama yeteneği (Elementary proficiency)
2. Sınırlı çalışma yeteneği (Limited working proficiency)
3. Düşük mesleki (sanatsal) yetenek
4. Tam mesleki (sanatsal) yetenek

Küçüklerin yabancı dildeki başarılarına dair söylenen kriterler:

- a. Hassas değildir,

¹ Foreign Language Annals, Journal of the American Council on the Teaching of Foreign Language, September (1989), Vol. 22, number 4, pp. 319-392

² Rivers, Wilga (1981 : 497- 499)

b. Dilin tüm özelliklerini dikkate almamıştır.

c. Dil etkinliğinin farklı yeteneklerini kapsayan net ve açık kriter olma özelliğini taşımamaktadır.

Ayrıca, yabancı dil öğreniminde belirleyici olan; aynı ortam ve aynı faktörlerin oluşması konusundaki açıklamalarımıza ek olarak şunu da söyleyebiliriz: Burada küçüklerin erişkinlerden daha başarılı olduğu iddiasının ilmi bir dayanağı da yoktur.

Küçükleri yabancı dil öğreniminde başarılı kılan sebepler konusunda şu görüşlere yer verilmiştir:

Yabancı dil öğreniminde küçüklerin başarı durumlarını, bu başarılarının sadece şekilden ibaret olduğunu, kemiyet ve keyfiyet açısından erişkinlerle eşit olamayacağını dile getirdikten sonra, şimdi de küçüklerin yabancı dil öğrenimindeki başarı nedenlerinden bahsedelim.

Bazı kimseler; küçüklerin bu şekli başarılarına aldanarak erişkinlerin dil öğrenme konusundaki üstün ve olumlu başarılarını göz ardı etmekte, küçüklerin ulaşamayacağı yanlarını görmezlikten gelmektedir.

Daha önce de işaret ettiğimiz gibi; küçüklerin ses düzeni hariç, yabancı dil öğrenimi konusunda erişkinlerden üstün olamayacaklarını söylemiştik. Biz meseleye sadece farazi olarak baktığımız için küçüklerin başarısında rol oynayan durum ve faktörleri konuşma gereğini hissettik.

Küçüklerle sağlanan imkân ve faktörler erişkinlere sağlansa, dil yeteneği konusunda erişkinler küçüklerden asla geride olmayacaklardır.

Söz konusu faktörler şunlardır:

1. Uygulama: dil öğrenimi daha çok insan hayatının aşamaları boyunca toplumdan esinlenme ve günlük konuşma sonucunda gerçekleşir. İkinci dilin öğrenilmesi de böyledir. Günlük hayatta düzenli olarak dinlemek ve alıştırılmalar yapmak suretiyle dil elde edilir. Ancak bu uygulama şekli daha çok küçükler için geçerlidir. Erişkinler için bu farklılık şu sebeplerden kaynaklanmaktadır:

- a. Çocuğun dil öğreniminde geçirdiği süre
- b. Öğrenimde geçirilen sürenin şekli
- c. Dilin kapsamı
- d. Dili öğrenmeye sevk eden faktörler

A. Öğrenimde geçirilen Süre

Küçüklerin dil öğrenimi konusunda; erişkinlerden daha başarılı olmalarını sağlayan önemli noktalardan biri, çocuğun dil öğreniminde geçirdiği süredir.

Küçükler gün boyunca okulda, gerek arkadaşlarıyla gerekse öğretmenleriyle bir arada bulunmakta, evde ise iletişim araçları aracılığıyla konuşmalarını sürdürmekte oldukları halde; erişkinler böyle bir imkândan yoksundurlar. Her ikisinin yabancı dil öğreniminde geçirdiği bu farklı konum ve farklı zaman olgusu sonucunda küçüğün erişkine olan başarısını kısa sürede ön plana çıkarmakta, ancak uzun sürede sonucun bu şekilde devam etmesi mümkün değildir.

Alan araştırması boyutunda meseleyi inceleyen Carrol¹ ve emsallerine göre; yabancı dil öğreniminde asıl olan nokta öğrenime tahsis edilen süredir. Bazılarının iddia ettiği gibi, yaş konusu değildir. Yani meselenin aslı; süre ve tahsis edilen vakit olunca, başarıyı sağlayacak olan da erişkinler olacaktır.

Şayet tahsis edilen süre küçükler ve erişkinler arasında eşit şartlarda sağlansa, küçükler ses düzeni hariç, hiçbir konuda asla erişkinlerden daha çok başarılı olmayacaklardır. Tam aksine erişkinler, sarf, nahiv ve kelime zenginliği açısından küçüklerden daha çok başarılı olacaklardır.

Snow ve Hoefnagel, dilin kazanılması meselesinde, normal bir çevrede Danimarka dilini öğrenen İngiliz çocukları üzerinde yaptıkları bir araştırmada, erişkinlerin küçüklerden daha çok başarılı olduklarını görmüşlerdir. Adı geçen araştırmacılar; yabancı dil öğrenenler üzerindeki incelemelerini yaş guruplarına göre beş kategoriye ayırarak sürdürmüşlerdir.

- Birinci gurup: 3 – 5 yaş arası
- İkinci gurup: 6-7 yaş arası
- Üçüncü gurup: 8-9 yaş arası
- Dördüncü gurup: 12- 15 yaş arası
- Beşinci gurup: 15 yaş üzeri olanlar

Bu araştırma sonunda dördüncü kategorideki (12-15 yaş arası) öğrencilerin Danimarka dilini daha çabuk öğrenerek, ana dilleri Danimarka'ca olanlara yakın bir seviyede bu dilde büyük başarı sağladıklarını görmüşlerdir.

Bu gurubun rakibi ise kısa bir süre için beşinci gurup, yani yaşları 15'in üzerinde olan öğrenciler olmuşlardır. Ancak üstünlük daha sonra yine dördüncü guruba geçmiştir.

Üçüncü gurup (8-9 yaş arası) öğrenciler ise dördüncü gurubun ardından ikinciliği elde etmişlerdir. 3-5 yaş arası olan ilk gurup öğrenciler ise en başarısız oldukları ortaya çıkmıştır.

Bu deneyle; 12 yaş sonrası erişkinlerde dil öğreniminin zor olduğu iddiasının

¹ Carrol. J (1963,64: 723-33)

gerçek yanı olmadığı bu ilmi araştırma ile ortaya çıkmıştır.¹

Yabancı dil öğreniminde yaş faktörünün etkisi üzerinde yapılan deneylerden biri de Burstall ve arkadaşlarının iki öğrenci gurubu üzerinde yaptıkları deneydir.

- Birinci gurup: 8 yaşlarında Fransızca'yı öğrenen çocuklar
- İkinci gurup: 11 yaşlarında Fransızca'yı öğrenen çocuklar.

Bu gurup üzerinde yapılan deney sekiz yıl kadar süreyle gözetlenmiş, böylece etkili olan; itici sebep, öğrenime yöneliş ve kültürel faktörlerin meydana getirdiği değişiklikler tespit edilmiştir. Bu deneyin odak noktası her iki gurup için de, dil öğreniminde sağlanan seviye ile dil yeteneği konusunda elde ettikleri başarı durumları olmuştur.

Brostal ve arkadaşları sekiz yaşlarında dil öğrenimine başlayan çocukların, beş yıllık bir öğrenimden sonra on bir yaşlarında öğrenime başlayanlara nazaran daha başarılı olduklarını görmüşlerdir. Ancak bu başarı sadece dinleme ve okumada görülmüş, konuşma ve yazmada ise başarı söz konusu olmamıştır.

Sekiz yıllık bir deney ve müşahededen sonra küçüklerin okumada değil, sadece dinlemede başarılı oldukları, büyüklerin ise konuşmada küçükleri geçtiği, okuma ve yazma konusunda ise her iki gurubun eşit başarı gösterdikleri görülmüştür.

Bu deneyden şu sonuca varılmıştır: dil öğreniminde en önemli faktör yaş değil zamandır. Görülüyor ki deneyin bize burada sunduğu sonuç, yabancı dillerde maharetle başarı elde etmenin yolu öğrenimde geçen sürenin miktarına dayanmaktadır. Eğer yaş olgusu itibara alınırsa, ileri yaşlardaki büyüklerin küçüklerden daha başarılı oldukları bir gerçektir.²

Ayrıca bu deney şu sonucu da ortaya çıkarmıştır: Yabancı dillerin küçük yaşlarda yapılmasını ön gören çalışma ve araştırmalar, küçüklerin büyüklere olan başarılarını kanıtlayamamış, Lanburg ve Robert gibilerin elde ettikleri sonuçlar sadece mantıki bir söyleme dayanarak doğrudan doğruya elde edilen bulgular veya deneylere dayanmamaktadır.

Araştırma sonuçlarında şu görüşe yer vermişlerdir: “fevkalade dikkatli bir sonuca ulaşmayı hedefleyen bu araştırma; yabancı dil öğreniminde küçüklerin erişkinlerden daha başarılı olduklarını ispatlayamamıştır”.

¹ Snow and Hoefnagel- Hohle (1978, 49: 1114- 1128)

² Burstall (1974 : 123)

B. Öğrenimde geçirilen sürenin şekli

Küçük çocuğun yabancı dil öğreniminde geçirdiği vakit büyükten farklıdır. Bu fark öğrenimde geçirilen vaktin süresi ile sınırlı olmayıp, aynı zamanda sürenin yapısında da vardır. Bu farklılıklar şu noktalarda ortaya çıkmıştır:

a. Küçüğün dile özenle yaklaşarak onu kazanması. Büyüklerin ise zihinlerinin başka şeylerle meşgul olduğunu görürüz.

b. Küçükler dili oyun yoluyla öğrenirler. Büyüklerin dil öğrenimlerinde etkili olan faktör ise, bilinçli ve şuurlu düşünmedir.

Bilinçli ve şuurlu düşünmenin dil öğreniminde etkili bir rolü vardır. O halde bilinçli öğrenim; öğrenimi geciktireceği gibi, bazen de tersini yaparak öğrenimi çabuklaştırır.

C. Öğrenilen Dilin Kapsamı

Küçük yaşlarda yabancı bir dili öğrenme fırsatı bulan çocuklar, öğrendiklerini farklı yönlerden elde etmeleriyle birlikte, aynı zamanda dilin çeşitli inceliklerini de beraberinde öğrenme avantajını yakalama fırsatını bulurlar. Çünkü onlar hem edebi lehçeye, hem de diğer lehçelere değinerek bu lehçeler arasındaki farkı öğrenirler. Bir yandan da bu lehçeleri kullanmak için en uygun zaman ile; dilin kullanılacağı yeri, dil kalıplarının çoğunu ve aralarındaki farkı elde etmiş olurlar. Öyle ki; çeşitli faktörler sonucunda her kalıbın ayrı ayrı manalarını öğrenmiş olurlar. Söz konusu faktörlerin bazıları şunlardır:

- a. Konuşan şahıs veya şahıslar
- b. Muhatap kişi veya kişiler
- c. Dilin kullanıldığı ortam
- d. Hazır olan şahıs veya şahıslar.
- e. Konunun yapısını ilgilendiren faktörler v.s.

Erişkin öğrencilere gelince; bunlar, küçüklere verilen bu kapsamlı imkânlardan; gerek süre bakımından gerekse günlük olarak karşılaştıkları sorunlar sebebiyle yoksundurlar.

D. Öğrenmeye İten Sebepler

Küçüklerde dil öğrenme arzu ve isteği büyüklerinkinden farklıdır. Küçükler bir toplumda yaşamak veya bu toplumla uyum sağlamak için olmazsa olmaz şart olarak gördükleri yabancı dili tabii olarak öğrenme istek ve arzusuna sahip iken; büyüklerde ise bu istek ve arzu daha çok çıkar ve menfaat amacına yöneliktir.

İkinci bir dili öğrenmenin iki amacı vardır: Biri menfaat ve çıkar, diğeri ise olgunlaşma arzusudur.

1. Menfaat ve çıkar

Çıkar amaçlı dil öğreniminde kişi, öğrenmek istediği dille, yazılı metinleri okumak gibi; bir yandan bazı küçük menfaatler elde etmeyi veya yaşadığı ülkenin insanların konuştuğu dili konuşup o insanlarla anlaşabilmek gibi geçici bir yarar elde etmeyi amaçlar. Bu sebeplere yönelik olan dil çalışmaları, söz konusu sebeplerin ortadan kalkmasıyla dil öğrenimi de ortadan kalkar.

Bu amaçla dili öğrenen kimseler, buldukları ülkelerden ayrılıp kendi memleketlerine döndükleri zaman, artık dil öğrenimi konusunda herhangi bir çabaları kalmaz. Çünkü amaç, kısa vadede bazı avantajlar elde etmeye yöneliktir.

Çıkar amacına yönelik sebeplerden biri de, casuslukta kullanmak için dili, askeri ve siyasi amaçla öğrenmektir.

2. Olgunlaşma arzusu

Kişi burada dil öğrenimini küçük ya da geçici bir çıkar için değil, belki daha kapsamlı ve daha sürekli olan hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak yapar. Örneğin: İkinci bir dili öğrenen kişi, o dildeki her şeyi bilmeyi amaçlar. Sadece bununla da kalmaz, belki o insanların kültür ve medeniyetleri hakkında bilgi sahibi olmayı ister. İşte böyle bir amaca yönelik olan dil çalışması olgunlaşma amacını taşıyan bir sebeptir. Çıkar amacına yönelik sebeplerden sayılan bu sebep, ikinci bir dili öğrenmede büyük rol oynar.

Ancak şu nokta çoğu zaman dil öğreniminde öne çıkmıştır: Yabancı dili öğrenen büyükler genellikle çıkar amacına yönelik olarak öğrenirler. Küçükler ise, daha çok, özellikle yabancı dili öğrendikleri ülkede bulunuyorlarsa, istemeyerek dahi olsa, o dili olgunlaşma amacıyla öğrenirler. Arkadaşlarıyla uyum içinde yaşamak açısından, kendisini o dili öğrenmede zorunlu hisseder. Erişkinler açısından bakıldığında ise onların bu istek ve arzuları kendi düşünce ve kültürleriyle çakışır.

Burstall ve arkadaşları; ikinci bir dili öğrenmede etkili olan sebeplerin, yabancı dil öğrenmedeki rolü üzerinde çalışarak, Fransızca'yı öğrenen öğrenciler üzerinde bir araştırmada bulunmuşlardır. Bu araştırma aynı zamanda Slough' ta bulunan Milli Eğitim ve Araştırma Konseyi (NFER) tarafından da desteklenmiştir. Araştırma sonucuna göre; dil öğrenimine iten sebeplerin belli bir etkisinin bulunduğunu kabullenmekle birlikte, bu etkinin çok ta fazla olduğunu söylemenin mümkün olmadığını ileri sürmüşlerdir.¹

¹ Burstall, C. (1978) in Kingsella, Valerine (1978:3)